

Pregledni rad

UDK 368:339.13(497.11)

DOI 10.7251/SVA2016201

COB ISS.RS-ID 6170648

INVESTICIONI POTENCIJAL I RAZVOJNE PROMENE TRŽIŠTA OSIGURANJA REPUBLIKE SRBIJE I ZEMALJA REGIONA

Mr Aleksandra Stojaković¹

DDOR Novi Sad a.d.o. Novi Sad

Apstrakt: Privredni razvoj se ocenjuje kao osnovni pokazatelj međusobnih odnosa makroekonomskih elemenata tržišta i njega čine društveni proizvod, ukupan dohodak na nivou države, uposlenost stanovništva, ali i čitav niz drugih ekonomskih i neekonomskih faktora. Kao primarni faktor ekonomskog razvoja predstavljaju investicione aktivnosti, a pre svega se sagledava analiza ekonomske efektivnosti investicija. Dok su Srbija i Bosna i Hercegovina verifikovane kao zemlje srednje visokog rizika od mogućeg neplaćanja države, nestabilnosti bankarskog sistema, korupcije i mešanja politike, Crna Gora i Makedonija označene su kao zemlje srednjeg rizika, uz visok rizik od potencijalnog političkog nasilja u Makedoniji. Iako je članica Evropske unije, Hrvatska i dalje ima oznaku nestabilnosti bankarskog sistema. U radu se procenjuje da tržište osiguranja u Srbiji ima značajan potencijal, prioritetno u segmentu životnog osiguranja. Poređenje sa iskustvima razvijenijih tržišta osiguranja ukazuju da je pred državama u razvoju potencijal za razvoj tržišta osiguranja u narednom periodu.

Ključne reči: *osiguranje, privredni razvoj, životno osiguranje, premija, štete.*

UVOD

Na kretanje privrednog razvoja utiču jasna državna politika, jaka strukovna udruženja i potencijali domicilnog tržišta koji moraju imati unapred definisane i uskladjene ciljeve. Povećanje standarda stanovništva i razvoj primarnih i sekundarnih proizvodnih potencijala su dva najvažnija cilja. U mnoštvu i raznolikosti ciljeva koje su zacrtani i definisani, otežan je izbor prioriteta. Glavni ciljevi privrednog razvoja su uslovljeni stepenom ekonomske razvijenosti zemlje i njenom veličinom. Primera za ovo ima svugde, tj. generalno posmatrano, svaka odgovorna nacionalna ekonomija, ogledana u strategijama razvoja, mora obezbediti materijalne uslove potrebne za ostvarenje planiranih ciljeva.

¹ preuzimač rizika, e-mail: astojakovic0812@gmail.com

Paralela prema navedenim konstatacijama može se izvesti i za osiguranje, jer identična pravila važe i utiču na tržište osiguranja. Jedan od pokazatelja privredne razvijenosti je udeo učešća premije osiguranja u bruto domaćem proizvodu. Sektor osiguranja osim što doprinosi očuvanju imovine i lica doprinosi i povećanju zaposlenosti, privlačenju stranih investicija i stvaranju zdravih finansijskih sredstava za finansiranje privrede. Procentualno učešće sektora osiguranja minimum oko 2% u BDP neophodno je da bi sektor osiguranja pomogao unapređenju privrede. Povećana međuzavisnost privreda u regionu potvrđuje sve intenzivnije kretanje kapitala na međunarodnom nivou, posebno kada se posmatra kretanje privatnog kapitala u zemljama u razvoju. Primetna je i tendencija u promeni strukture privatnih investicija, gde dominantan položaj zauzimaju strane direktne investicije, zatim slede portfolio investicije i bankarski zajmovi. Strane direktne investicije zastupaju vrlo značajan vid finansiranja globalne privrede, posebno kod zemalja u razvoju kao primarni način finansiranja.

1. PROMENE NA TRŽIŠTU OSIGURANJA U ZEMLJAMA REGIONA

Sfera osiguranje je značajan pokretač društvenog i ekonomskog razvoja svake privrede i društva. Važno je naglasiti da su savremeni način života i rast životnog standarda neposredno povezani sa razvojem privrede i finansijskog tržišta, pri čemu se očekuje i razvoj u sektoru osiguranja počev od kvalitetne usluge osiguranja do stabilnog poslovanja osiguravača i jačanja poverenja osiguranika. Svrha osiguranja ukazuje da je ono specifična vrsta zaštite imovine i lica, poverenja u nešto, tj. sigurnost u slučaju nastanka štete. Osnovni preduslov za razvoja osiguranja je zaštita korisnika osiguranja kroz regulaciju poslovanja osiguravajućeg društva i u ekonomskom smislu stimulaciju dugoročne saradnje.

U zemljama u tranziciji, u početku privredno-političkih promena, ulaganje stranog kapitala bilo je znatno više nego danas. Kada se razmatra privatizacija sektora osiguranja u zemljama u tranziciji, posebno se navodi intenziviran ulazak inostranih osiguravača na njihova tržišta. Pri tome se upozorava da liberizovano tržište osiguranja dovodi do mogućeg jačanja pozicije inostranih osiguravača u pravcu nejednakog razvoja tržišta osiguranja i odliva kapitala u inostranstvo, jer su inostrani osiguravači imaju interesovanje za profitabilnije sektore, kao i korporativne velike.

U Republici Srbiji strani kapital je ušao, na početku, u poslove životnih osiguranja sa prvom *green field investicijom dolaskom* Grawe osiguranja 1997. godine. Neminovno, došli su sa kašnjenjem koje je bilo uslovljeno dobro poznatim dešavanjima u našoj zemlji i najbližem okruženju tokom 90-tih godina prošlog veka. U Srbiji, najveće kompanije, u odnosu na mala društva, žale se na postojanje neloyalne konkurencije. Ono što je karakteristično je slaba razvijenost tržišta osiguranja, da je osiguranje života je veoma malo zastupljeno, uz prisutnu veliku selekciju rizika. Jednako tako utiče se i na potencijal tržišta. U odnosu na region naše učešće bruto premije u BDP 2012. godine od 1,90% bilo je blizu Crne

Gore 2.01%, ali mnogo manje od Slovenije sa 5,70%, koje je blizu BDP evropskih osiguravača 6,70%². Razvijenost osiguravajuće ponude zavisi od ekonomske snage zemlje, kupovne moći stanovništva, supervizije, pravne regulative.

Zakon o osiguranju³ u velikoj meri je usklađen sa uputstvima Evropske unije, usled toga srovedena je izmena osnivačkog praga, do jednog nivoa koji je dovoljno visok da se izbegnu zloupotrebe, da se ne bi umanjio dolazak konkurencije na ovo tržište. Zakon o osiguranju iziskuje i druge zakone, odnosno sa Zakonom o dobrovoljnom penzijskom fondu⁴ ostvaruje se valjano regulisanje veoma važne oblasti poznato kao treći stub penzijskog osiguranja. To se naročito odnosi na razvoj tržišta osiguranja. Kao uslov efikasnog korišćenja kapitala, nezavisno od toga da li je strani ili domaći, privatni ili državni, predstavlja kreiranje makroekonomskog ambijenta koji podstiče dalji razvoj tržišta.

Na osnovu toga kao primer navode se mogući pravci razvojnih procesa tržišta osiguranja u Srbiji:

1. Uticaj potpune liberalizacije pretpostavlja:
 - a) Prodaju najvećeg, preostalog državnog/društvenog društva za osiguranje;
 - b) Realan odliv prikupljene premije osiguranja kao i tehničkih rezervi u inostrane zemlje;
 - c) Daje dodatni podsticaj za dolazak inostranih osiguravača na domicilno tržište.
2. Prognoza dozirane liberalizacije je sledeća:
 - a) Najveće i jedino preostalo društva u osiguranju ostaje u državnom/društvenom vlasništvu;
 - b) Stimulacija i dolazak *green field* investicija;
 - c) Podsticaj razvoja dobrovoljno-penzijskog i zdravstvenog osiguranja;
 - d) Tendencija rasta životnog standarda stanovništva i porast zaposlenosti⁵.

U našem okruženju, kroz transformaciju tržište osiguranja u Mađarskoj je, sagledavajući strukturu upravljanja, u vlasništvu internacionalnih kompanija. Pri tome je najznačajnija transakcija bila prodaja najveće državne osiguravajuće kompanije Hungaria bisztosito velikom konzorcijumu Allianz 1990. godine⁶.

² Preuzeto 09.04.2016. sa sajta www.nbs.rs, www.huo.hr, www.zav-zdruzenje.si, www.ano.me, www.aso.mk, www.asfromania.ro, www.mabisz.hu.

³ Zakon o osiguranju, Službeni glasnik RS, br.139/2014

⁴ Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, Službeni glasnik RS, br.31/2011.

⁵ J. Kočović, "Prezentacija Trendovi u razvoju srpskog tržišta osiguranja u poslednjoj dekadi", Ekonomski fakultet u Beogradu, Beogradu, 2012, str.11.

⁶ I. Ulst, "Linkages of Financial Groups in the European Union: Financial Conglomeration Developments in the Old and New Member States", Central European University Press, Budapest, 2005, str. 101.

Na tržištu Makedonije od 15 društava za osiguranje 14 je sa većinskim stranim kapitalom, pri tome je za najveći deo njih sedište u zemljama Evropske Unije. Značajna transformacija državnog vlasništva u stranu strukturu vlasništva završena je u 2013. godini. Kompanija ADOR Kjubi Makedonija kupljena je i promenjen naziv u AD za osigurivanje i reosigurivanje Makedonia-Skoplje Vienna Insurance group⁷.

Krajem 2014. godine završeno je i restrukturiranje Croatia osiguranja čiji je novi vlasnik rovinjska kompanija Adris grupa. Velike promene bile su otpuštanje 500 zaposlenih uz isplatu otpremnina, dok je paralelno novih 273 radnika predstavljalo pojačanje u sektoru prodaje i dalo orijentaciju za novi poslovni ciklus prema ostvarivanju pozitivnih rezultata⁸.

Slovenija je, sa druge strane, vodila računa o interesima svoje nacionalne ekonomije i nije prodala državnu osiguravajuću kompaniju i najefikasnije društva za osiguranje Triglav. Slovenački primer predstavlja reprezentativan primer za zemlje u tranziciji, jer je uspjela da izgradi stabilan i snažan sektor osiguranja, pre svega životno osiguranje i da pri tome izbegne dominaciju inostranog kapitala⁹.

Godina	Osiguravajuća društva u stranom vlasništvu u Srbiji		
	Učešće životnih osiguranja	Učešće neživotnih osiguranja	Ukupna imovina
2011.	92,0%	60,1%	67,9%
2012.	90,8%	57,6%	68,8%
2013.	91,0%	58,8%	70,1%
2014.	91,5%	64,7%	75,0%

Tabela 1 - Učešće osiguravajućih društava u stranom vlasništvu na tržištu Srbije za period 2010. – 2014. godina¹⁰

Interesantno je da se kod društava za osiguranje u stranom vlasništvu učešće u premiji životni osiguranja smanjivalo u analiziranom periodu, dok je učešće u premiji neživotnih osiguranja posle kratkog

⁷ Vienna Insurance Group, "Vienna Insurance Group in Macedonia: Integration of Macedonia Insurance successfully completed", Preuzeto 03. juna 2016. sa sajta <http://www.vig.com/en/press/press-releases/detail/vienna-insurance-group-in-macedonia-integration-of-macedonia-osiguranje-successfully-completed.html>

⁸ B. Babić, "Croatia osiguranje trećinu novozaposlenih lani i preotela konkurenciji", Preuzeto 03. juna 2016. sa sajta <http://www.poslovnih.hr/trzista/co-trecinu-novozaposlenih-lani-preotela-konkurenciji-289215>

⁹ Kočović, "Prezentacija Trendovi u razvoju srpskog tržišta osiguranja u poslednjoj dekadi", Ekonomski fakultet u Beogradu, Beogradu, 2012, str. 7-8.

¹⁰ Prema podacima Narodne banke Srbije godišnji izveštaji, 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., Preuzeto 10.04.2016. sa sajta <http://www.nbs.rs>

umanjenja počelo da raste. Sa druge strane, vidi se rast u ukupnoj imovini i broju zaposlenih od 2011. godine do 2014. godine.

Naglasak je stavljen i na koristi kojima strani osiguravači doprinose razvoju domaćeg tržišta osiguranja, a najčešće su poboljšanje usluge osiguranicima i poboljšanje kvalitete regulative osiguranja, povećanje domaće štednje, ujedno i priliv stranog kapitala, zatim transfer tehnološkog i menadžerskog znanja i iskustva, kao i podsticaj razvoja novih vidova prodaje osiguranja, pored društava za osiguranje na tržištu osiguranja posluju još i banko-osiguranje ugovaranjem usluge osiguranja u paketu sa bankarskim uslugama¹¹ i savremeni vidovi komunikacije elektronskog osiguranja¹² koje se odnosi na marketing i prodaju osiguranja Internetom.

2. PODSTICAJ PRODAJE LIČNIH OSIGURANJA

Poslovanje osiguravajućeg društva koje se bavi osiguranjem imovine razlikuje se od osiguravajućih kompanija koje se bave poslovima životnog osiguranja. Glavni razlog jeste što se polise imovinskih osiguranja izdaju se na kraći period i teško je predvideti verovatnoću osiguranih slučajeva kod osiguranja imovine. Dok se osiguranje života ugovara dugoročno, obuhvat rizika je manji i premija osiguranja koja se akumulira predstavlja štednju u slučaju da se nestvari osigurani slučaj u toku (što je ređi slučaj) i nakon ugovorenog perioda. Najveći deo tih sredstava za vreme trajanja osiguranja plasira se u hipotekarne dugoročne kredite i obveznice što osiguravačima garantuje stabilan profit, pri čemu se obavezno dugoročni plasmani uskladjuju sa rokovima izvora sredstava. Prisutno je izuzetno veliko očekivanje i kod osiguravajućih kuća i kod njihovih klijenata, da se državnim intervencionizmom mogu izmeniti uslovi u industriji osiguranja. Osiguravači se pre svega kroz premiju osiguranja takmiče za već i udeo na tržištu, ostavljajući po strani ostale elemente konkurentnosti uz očekivanje nekih poreskih olakšica za ugovarače osiguranja, što bi moglo doprineti očekivani rast, a ujedno i osiguranici takođe očekuju državni intervencionizam na strani prihoda (posebno kod životnog osiguranja), kao i brigu o njihovom životnom standardu¹³.

U svetu je uglavnom prisutna dugoročna težnja povećanja značaja ličnih osiguranja, pre svega osiguranja života i dobrovoljnog penzijskog osiguranja, u poređenju sa neživotnim prvenstveno imovinskim osiguranjima. Zanimljivo je istaći da u svetskoj ravni životna osiguranja već niz godina čine oko tri petine ukupne premije. Nasuprot tome, može se istaći da su uslovi u kojim se odvijaju osiguranje života i dobrovoljno penzijsko osiguranje znatno bolji nego ranije, kao i poverenje građana, čime su stvoreni svi uslovi za njihovo redovno sprovođenje. Svaka promena

¹¹ V. Njegomir, "Struktuiranje reosiguranja Efikasno upravljanje rizicima", SO br.10./IV, Tectus, Beograd, 2014.

¹² Ekonomski fakultet, "Elektronsko poslovanje", 2013, Preuzeto 10.06.2016., sa <http://www.ekof.bg.ac.rs/wp-content/uploads/EP-Elektronsko-osiguranje.ppt>

¹³ M. Dinić, N. Dinić, "Kreiranje produkata životnog osiguranja - Klijent je centar sveta", SO br.6./V, Tectus, Beograd, 2015, str. 60.

na polju demografije i tehnologije zahteva od sektora životnog osiguranja da promisli kakav proizvod potrošač želi, koje kanale prodaje ponuditi potrošačima, kao i kakvu ulogu potrošači očekuju od osiguranja. Vodeći osiguravači obnavljaju osiguranje života nudeći ga kao dinarsko osiguranje s deviznom klauzulom i kao devizno osiguranje. Osiguranje života je dugoročno osiguranje koje pruža značajnu društvenu bezbednost štiteći pojedince i porodice od raznih životnih nedaća, dok se u njega se često uključuju i rizici onesposobljenosti, nezgode i bolesti.

Međutim, u Srbiji je broj polisa neživotnog osiguranja premašio 10 miliona, dok je kod životnog osiguranja zaključeno tek preko milion polisa. I u Bosni i Hercegovini, kako i u Srbiji, i dalje postoji velika razlika u korist neživotnog osiguranja. Prema podacima Agencije za osiguranje BiH udeo životnog osiguranja u Bosni i Hercegovini u 2014.god. je iznosio 20,37%, a neživotnog 79,63%, dok je godinu dana ranije udeo životnog iznosio 18,93% a neživotnog 81,7%. Slična situacija je i u Hrvatskoj, gde je prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje u 2014.god. deo životnog osiguranja u ukupnom iznosio 30,81%, što je rast u odnosu na 27,97% u 2013. godini. I u Makedoniji je primetan rast broja polisa životnog osiguranja, na šta ukazuju podaci Agencije za nadzor osiguranja, npr. za prvih devet meseci 2014.god. zabeleženo je ukupno 5.347 polisa životnog osiguranja i 870.737 polisa neživotnog, dok je u istom periodu 2013.god. zaključeno 5.192 polisa životnog osiguranja i 831.837 polisa neživotnog osiguranja. Isto tako, prema podacima Agencije za nadzor osiguranja Crne Gori, udeo životnog osiguranja u 2014. godini u odnosu na 2013.g. porastao je sa 14,94% na 17,34%. Naime, odnos životnog i neživotnog osiguranja koji je jedino u Mađarskoj izjednačen, u svim ostalim navedenim zemljama neživotna osiguranja zauzimaju primat nad životnim. Isto tako je interesantno što samo u Rumuniji životno osiguranje nije doživelo veliki rast, već je povremeno variralo, za razliku od ostalih analiziranih zemalja, pa čak i u Srbiji gde se desio blagi pomak sa petog mesta sa 16,51% učešća u 2010.godini na četvrto mesto sa 23,06% učešća životnog osiguranja u 2014.godini. Takav pokazatelj rasta dovodi bliže pozitivnom razvoju koji već imaju Mađarska, Slovenija i Hrvatska kao zemlje članice Evropske Unije, gde je veća razvijenost finansijskog sektora i privrede u celini evidentna. U razvijenim tržišnim ekonomijama sa jakim finansijskim tržištem, kompanije za osiguranje života su značajni investicioni posrednici.

Tržište životnog osiguranja u Srbiji i regionu ima dobre preduslove za dalji rast i *razvoj*. Naime, broj korisnika životnog osiguranja godinama je u porastu u Srbiji i regionu, sa očekivannjima da će u narednom periodu ta vrsta osiguranja biti sve traženija, a tipovi polisa raznovrsniji i u skladu sa svetskim trendovima¹⁴. Po popularnosti, u razvijenim zemljama ubedljivo prednjače riziko osiguranje i polise osiguranja koje traju celoga života.

¹⁴ J. Stanković Labudović, "Tražnja za osiguranjem života sa osvrtom na pojedine zemlje centralne i jugoistočne Evrope", 2013, Preuzeto 10.06.2016., sa <http://www.erevija.org/evropskarevijazapravoosiguranja/articl.php.01-2013.pdf>

Takođe, penzijsko osiguranje kao važan deo socijalnog osiguranja obezbeđuje redovne prihode licima koja zbog poodmaklog životnog doba nisu u mogućnosti da stvaraju dohodak za sebe i članove porodice. Osim toga, zbog teške pozicije u kojoj se nalazi državni penzijski sistem neophodno je podsticati i edukovati stanovništvo o prednostima dopunske penzije. Uprkos krizi i aktuelnim merama štednje, prosečna uplata penzijskog doprinosa u dobrovoljne penzijske fondove se uvećava poslednjih godina, dok je krajem 2009.g. prosečan doprinos iznosio 3.252 dinara, u 2014. godini iznosio je 3.460 dinara, što govori da građani Srbije imaju sve više poverenja u ovaj vid štednje. U okviru javnog poretka penzijskog osiguranja u mnogo zemalja već godinama je snažno prisutna neuspešnost države. Krizu državnog sistema podstakle su opšte demografske težnje u razvijenim zemljama, a posebno produženja životnog veka stanovništva i manja stopa rađanja. U Švajcarskoj je, recimo, krajem pedesetih, odnosno početkom šezdesetih godina prošlog veka očekivana starost ljudi od 65 godina zapravo je iznosila kod muškaraca 78, a kod žena 80 godina. Početkom poslednje decenije dvadesetog veka očekivani životni vek muškarca dostigao je 82,4, a žena 86 godina. Takođe je zanimljiv podatak da će, prema procenama Svetskog zdravstvenog udruženja, 2050. godine u svetu živeti dve milijarde ljudi starijih od šezdeset godina, za razliku od današnjih šestotina miliona.

3.POTENCIJAL INVESTICIJA NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

Da bi se dosegli planirani ciljevi, ostvarili rezultati i pozicioniranje na tržištu osiguranja potrebno je sagledati performanse na tržištu osiguranja Republike Srbije i zemalja regiona. Jedan od osnovnih pokazatelja trenutne razvijenosti tržišta jeste odnos premije osiguranja (ukupne premije životnih i neživotnih osigurnja na domicilnom tržištu) u odnosu na bruto društveni proizvod zemlje regiona u periodu od 2010 do 2014 godine. Kao reporni kriterijum je predstavljen prosečan udeo premije osiguranja u odnosu na bruto društveni proizvod zemalja Evropske unije.

Učešće fakturisane premije u bruto društvenom proizvodu u zemljama regiona u poređenju sa EU za period 2010. – 2014. godina¹⁵

Ovaj parametar veoma jasno oslikava u kakvoj su korelaciji premija osiguranja i celokupan privredni ambijent kroz prizmu industrije osiguranja. Naime, razvijenija, bogatija, ekonomski razvijenija društva i privrede imaju veći udeo premije osiguranja u odnosu na ukupan društveni bruto proizvod. Ovaj odnos u posmatranom periodu pokazuje znake stagnacije pa čak i manjeg pada. Takav trend je najočigledniji kod zemalja Evropske unije, kao kriterijuma ocene za zemlje regiona, gde je pad u periodu od 5 godina iznosi čak 1,45%. Kroz posmatrani period se jasno vidi da je potencijal razvoja ekonomski slabije razvijenih zemalja na relativno visokom nivou, ukoliko se ispuni preduslov ukupnog privrednog

¹⁵ Prema podacima iz godišnjih izveštaja, 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., Preuzeto 09.04.2016. sa sajta www.nbs.rs, www.huo.hr, www.zav-zdruzenje.si, www.ano.me, www.aso.mk, www.asfromania.ro, www.mabisz.hu

rasta. Čak i manja stopa privrednog rasta doneće značajniji rast premije osiguranja na celokupnom tržištu zemalja u tranziciji.

Pokazatelj udela premije osiguranja je mali kod Republike Srbije i Republike Makedonije, ali i kod zemlje u okruženju koja je članica Evropske unije – Republika Rumunija. Dakle članstvo u Evropskoj uniji ne garantuje i povećanje premije osiguranja već je posledica tradicije i kretanja koja su vladali u tim zemljama i pre ulaska u EU. U dužem vremenskom periodu pod uticajem Evropskih i domaćih regulatornih mehanizama, očekuje se sve veće i brže približavanje zemalja članica EU evropskom proseku kada je u pitanju udeo nivo premije osiguranja pa time i investicioni potencijal industrije osiguranja.

Prema analizi Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) za period do 2012. godine najniži životni standard imaju Albanija, Bosna i Hercegovina i Makedonija, dok Slovenija zauzima lidersku poziciju u regionu. Prema istim podacima MMF-a iz meseca aprila 2012. godine Hrvatska ima 14.457 dolara BDP po stanovniku i nalazi se na 45. mestu, dok je lider Slovenija sa 24.533 dolara bruto društvenog proizvoda (BDP) po glavi stanovnika i zauzima 32. mesto na listi MMF-a. Zatim sledi Crna Gora koja sa 7.317 dolara BDP je na 69. Mestu. Republika Srbija se, po ovom kriterijumu, nalazi na 75. mestu sa 6.081 dolara bruto društvenog proizvoda po glavi stanovnika.

Sa tim u vezi mogu se opisati i karakteristična obeležja tržišta osiguranja u regionu navedenih zemalja:

Hrvatska:

- Učešće osiguranja života – 23%,
- Pažljivo se razmatra dolazak inostranog kapitala,
- “Croatia osiguranje” – preko 40% udeo na tržištu,
- Kompanije sa većinskim stranim vlasništvom – 25%.

Slovenija:

- Učešće osiguranja života – 29,4%,
- Najveća razvijenost osiguranja u regionu,
- Najveća bruto premija po stanovniku i učešće bruto premije u BDP,
- Najveće učešće osiguranja života,
- Najveće učešće u regionalnom tržištu osiguranja,
- Pažljivo se razmatra dolazak stranog kapitala.

Bosna i Hercegovina:

1. Najveće učešće osiguranja auto-odgovornosti u regionu,
2. Najveći broj osiguranja kompanija.

Makedonija:

- Najslabiji stepen razvijenosti osiguranja u regionu,
- Najniže učešće tržišta osiguranja u regionu¹⁶.

¹⁶ Jeremić, Lj., “Istraživanje tržišta i prodaja osiguranja“, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2010, str. 114.

Posredstvom investicija na finansijskim tržištima, putem investicija, društva za osiguranje podstiču privredni rast tako što pružaju mogućnost vladama i kompanijama da samostalno investiraju. Investicije osiguravajućih kompanija su važne za celu privredu, jer direktno doprinose važnim infrastrukturnim projektima, kao što su mostovi i bolnice, ali i predstavljaju ulaganja osiguravača u refinansiranje banaka.

ZAKLJUČAK

Privredni rast će doprineti generalno povećanju standarda stanovništva koje će, sledeći navike ali i nove trendove razvoja osiguranja, usmeriti deo svojih slobodnih finansijskih sredstava u sferu ličnih osiguranja kao što su životno osiguranje, dobrovoljno-penziono osiguranje i dopunsko zdravstveno osiguranje. Ovaj rast će posebno biti vidan u sektoru životnih osiguranja. Pokretanjem ovog ciklusa će usloviti veći investicioni potencijal osiguravajućih kompanija. Osnovna poluga sigurnosti ulaganja investicionih sredstava osiguravača predstavljaju hartije od vrednosti izdate od strane domicilnih država kao najsigurnije ulaganje. Kontrola i zakonska regulativa domicilnih država čine ova ulaganja najmanje rizičnim mada sa manjim prinosima nego druge vrste investicija. Država, na ovaj način dolazi do najpovoljnijih i najprihvatljivijih akumuliranih sredstava koja se dalje ulažu u kapitalne investicije, pre svega u infrastrukturu, razvoj manje razvijenih regiona, državne subvencije a sve sa ciljem jačanja privredne aktivnosti. Isto tako je značajna činjenica da se usled globalizacije i liberalizacije tržišta, kroz inovacije u uslugama osiguranja i primene novih načina distribucije usluga stvara novi koncept osiguranja i prodaje putem interneta kao važni faktori u jačanju konkurentskih sposobnosti, ali i prihode osiguravajućih društava.

INVESTMENT POTENTIAL FOR DEVELOPMENT AND CHANGES IN INSURANCE MARKET OF THE REPUBLIC OF SERBIA AND COUNTRIES OF THE REGION

Aleksandra Stojaković, MA

Abstract: Economic development is seen as the basic indicator of relations macroeconomic elements of the market and it is made from social product, the total income at the state level, employment of the population, but also a whole range of other economic and non-economic factors. As the primary factor of economic development are investment activities, mostly the analysis looks at the economic efficiency of investments. While Serbia and Bosnia and Herzegovina are the country's with medium-verified high risk of a possible default state, instability of the banking system, corruption and political interference, Montenegro and Macedonia are labeled as the medium risk with a high risk of potential political violence in Macedonia. Although a member of the European Union, Croatia still has a mark of instability of the banking system. The paper estimates that the insurance market in Serbia has significant potential, primarily in the life insurance segment. Comparison with the experience of more developed insurance markets suggests that countries in developing have the potential for the development of the insurance market in the future.

Key words: *Insurance, economic development, life insurance, insurance premiums, claim damages.*

LITERATURA

1. Agencija za nadzor osiguranja Crna gora. Godišnji izveštaji za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. Preuzeto 09. aprila 2016. sa sajta <http://www.ano.me>
2. Agencija za supervizija na osigurivanje Republika Makedonija. Godišnji izveštaj za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. Preuzeto 09. aprila 2016. sa sajta <http://www.aso.mk>
3. Autoritatea de Supraveghere Financiară Romania. Godišnji izveštaj za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. Preuzeto 09. aprila 2016. sa sajta <http://www.asfromania.ro>
4. Babić, B. (2015): “*Croatia osiguranje trećinu novozaposlenih lani preotela konkurenciji*”. Preuzeto 03. juna 2016. sa sajta <http://www.poslovni.hr/trzista/co-trecinu-novozaposlenih-lani-preotela-konkurenciji-289215>
5. Dinić, M., Dinić, N. (2015): “*Kreiranje produkata životnog osiguranja-Klijent je centar sveta*”. SO br.6./V. Tectus, Beograd.
6. Ekonomski fakultet. (2013): “*Elektonsko poslovanje*”. Preuzeto 10. aprila 2016., sa <http://www.ekof.bg.ac.rs/wp-content/uploads/EP-Elektronsko-osiguranje.ppt>
7. Hrvatski Ured za Osiguranje. Godišnji izveštaji za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. Preuzeto 09. aprila 2016. sa sajta <http://www.huo.hr>
8. Insurance Europe. Godišnji izveštaji za 2012, 2013, 2014, 2015, 2016. Preuzeto 09. aprila 2016. sa sajta <http://www.insuranceeurope.eu>
9. Jeremić, Lj. (2010): “*Istraživanje tržišta i prodaja osiguranja*”. Univerzitet Singidunum, Beograd.
10. Kočović, J. (2012): “*Prezentacija Trendovi u razvoju srpskog tržišta osiguranja u poslednjoj dekadi*”. Ekonomski fakultet u Beogradu, Beograd.
11. Magyar Biztosítók Szövetsége. Godišnji izveštaj za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. Preuzeto 09. aprila 2016. sa <http://www.mabisz.hu>.
12. Njego mir, V. (2014): “*Strukturiranje reosiguranja-Efikasno upravljanje rizicima*”. SO br.10./IV. Tectus, Beograd, 2014.
13. Sektor za nadzor nad obavljanjem delatnosti osiguranja NBS. Godišnji izveštaj za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. Preuzeto 09. aprila 2016. sa sajta <http://www.nbs.rs>
14. Slovensko zavarovalno združenje Republika Slovenija. . Godišnji izveštaj za 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. Preuzeto 09. aprila 2016. sa sajta <http://www.zav-zdruzenje.si>
15. Stanković Labudović, J. (2013): “*Tražnja za osiguranjem života sa osvrtom na pojedine zemlje centralne i jugoistočne Evrope*”. Preuzeto 10. juna 2016., sa <http://www.erevija.org/evropskarevijazapravoosiguranja/articl.php.01-2013.pdf>
16. Ulst, I. (2005): “*Linkages of Financial Groups in the European Union: Financial Conglomeration Developments in the Old and New Member States*”. Central European University Press, Budapest.
17. Vienna Insurance Group. (2013): “*Vienna Insurance Group in Macedonia: Integration of Macedonia Insurance successfully completed*”. Preuzeto 03. juna 2016. sa sajta <http://www.vig.com/en/press/press-releases/detail/vienna-insurance-group-in-macedonia-integration-of-macedonija-osiguruvanje-successfully-completed.html>
18. Vojinović Ž. (2011): “*Inovacije i mogućnosti plasmana osiguravajućih usluga na domaćem tržištu*”, br.3/2011, Svarog NUBL, Banja Luka.
19. Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, Službeni glasnik RS, br.31/2011.
20. Zakon o osiguranju, Službeni glasnik RS, br.139/2014.